

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte torsdag den 14. juni 1956 kl. 10.

Formann: Finn Moe.

Til stede var: Finn Moe, Oscar Torp, Johan Wiik, Selvik, Konrad Knudsen, Kjøs, Harald Torp, Bøyum, Wikborg, Hambro, Smitt Ingebretsen, Sundt, Watnebryn, Reidar Carlsen, Hareide, Langhelle, Vatnaland, Røiseland og Strøm.

Formannen: Utenriksministeren har bedt om – hva jeg anser som en selvfølge – at når det gjelder Hannevig-saken, får forhandlingdelegasjonen, som består av advokatene Torstensen, Røed og Evensen og ekspedisjonssjef Nygaard, være til stede.

Dessuten har vi på dagsordenen en sak om fredningsbestemmelser for Øst-Grønland, og der anmoder han om at byråsjef Heiberg fra Utenriksdepartementet kan være til stede. Jeg anser det for vedtatt.

Som det fremgår av innkallelsen, er det her hensikten vesentlig å behandle Hannevig-saken, det vil nærmere bestemt si om Norge skal godta det tilbud som er gjort fra amerikansk side, eller om man skal føre saken videre og få dom i den. Jeg røper vel ingen større hemmelighet om jeg sier at saken har vært drøftet i den ordinære utenrikskomite, hvor meningene var noe delte. Den gang hadde imidlertid Regjeringen ikke tatt stilling til spørsmålet. Det har den nå gjort, og det vil da utenriksministeren redegjøre for.

Etterat vi er ferdige med Hannevig-saken, har vi et spørsmål om fredningsbestemmelser på Øst-Grønland, hvor det nå, så vidt jeg forstår det, foreligger et forslag om slike fredningsbestemmelser.

Jeg gir utenriksministeren ordet til Hannevig-saken.

Utenriksminister Lange: Som formannen nevnte, redegjorde jeg den 30. mai i den ordinære utenriks- og konstitusjonskomite for de forhandlinger som har vært ført i Washington med henblikk på om mulig, å nå frem til en minnelig ordning i Hannevig-saken. Opplegget til disse forliksforhandlinger, altså den ramme som forhandlingsdelegasjonen skulle operere innenfor, var drøftet med denne komite den 23. februar i år.

Om forhandlingenes gang viser jeg til de forhandlingsrapporter som delegasjonen etter hvert har sendt inn til Utenriksdepartementet, og som er omdelt til komiteens medlemmer. Som det vil fremgå av disse rapportene, erklærte de norske forhandlere seg villige til å anbefale et minnelig oppgjør på 29 millioner dollars. Da man fra amerikansk side overhodet ikke ville diskutere dette forslag, reiste de norske forhandlere, for ikke å bryte forhandlingene, spørsmålet om hvorledes man fra amerikansk side ville stille seg til et forslag på om lag 15 millioner dollars. De amerikanske forhandlere meddelte imidlertid at de ikke ville være villige til å anbefale noe høyere beløp enn 1,5 millioner dollars. Dette forslaget var basert på et oppgjør til kreditorene på 10 % av de udekte krav uten renter, og da

de amerikanske kreditorers krav er oppgitt å beløpe seg til mellom 3 og 4 millioner dollars, vil altså det tilbudte beløp i første omgang bli redusert til vel 1 millioner dollars til Norge.

Til forslaget knyttet seg videre den betingelse at de norske og amerikanske kreditorer skulle behandles likt, slik at de norske myndigheter ville være avskåret fra å gi de norske kreditorer oppgjør etter en høyere prosentsats enn den de amerikanske kreditorer fikk etter.

Endelig var forslaget betinget av at det forlik som oppnåddes, ble godkjent av Kongressen, og at beløpet ble bevilget av Kongressen.

Som nevnt drøftet vi dette amerikanske forslag i den ordinære utenriks- og konstitusjonskomite den 30. mai, og ble da enige om å kalle forhandlerne hjem til konferanse, for at de kunne redegjøre nærmere for sitt syn på saken før det ble truffet noen endelig avgjørelse. Forhandlerne kom hjem i forrige uke, og de har redegjort nærmere for forhandlingene, først overfor meg og siden overfor den samlede regjering.

I utenrikskomiteens møte den 30. mai ga jeg uttrykk for at jeg var sterkt i tvil om det amerikanske forslag burde godtas eller forkastes, og de betenkeligheter jeg ga uttrykk for, var særlig:

For det første frykt for en publisitet som ville virke uheldig for Norge når Kongressen skulle behandle det autorisasjonsvedtaket som må til etter amerikansk lov for at Court of Claims skal kunne opptre som voldgiftsdomstol i denne sak.

For det andre var jeg engstelig for at det under prosessen for Court of Claims kunne bli trukket frem opplysninger om Christoffer Hannevig personlig og om hans forretningsmetoder som kunne virke uheldig.

For det tredje meldte det spørsmål seg om saken burde fortsettes og føres frem for den siste instans etterat Norge i årene siden krigen har mottatt en så generøs hjelp av De Forente Stater, først under Marshallhjelpen og siden under det amerikanske militære hjelpeprogram.

I det hele mente jeg at vi måtte overveie nøye hensynet til hele det fremtidige politiske samarbeid mellom Norge og Amerikas Forente Stater, om hvorvidt det å føre saken frem til voldgift ville påvirke mulighetene der.

Alle disse betenkeligheter har jeg nå siden møtet den 30. mai drøftet med forhandlingsdelegasjonen. Hva dens tilråding går ut på, fremgår av det memorandum som ligger ved de dokumentene som er omdelt til komiteens medlemmer. Tilrådingen fra forhandlingsdelegasjonen går, som jeg nevnte i den ordinære komite den 30. mai, ut på at vi bør kunne følge konvensjonens bestemmelser og si at det ikke har vært mulig å oppnå noe akseptabelt forlik, og da bør saken gå til den avtalte voldgiftsrett.

I tilslutning til denne sin tilråding har forhandlerne fremholdt følgende i de konferanser vi har hatt, dels i Utenriksdepartementet og dels med Regjeringen: Det er delegasjonens oppfatning at det foreliggende amerikanske forslag må bedømmes på bakgrunn av at det amerikanske State Department etter alt å dømme foretrekker at saken blir avgjort av den fastsatte voldgiftsrett, bl.a. for selv å bli fritatt for ansvaret ved et forlik. Det fremgår dels av kommentarene til forslaget og dels også

av uttalelser fra utenriksminister Dulles under en samtale med ambassadør Morgenstjerne. Ved at saken går til doms, unngår administrasjonen, altså den amerikanske regjering, å ta standpunkt til tvisten. Når konvensjonen har etablert en domstol til å avgjøre saken, er det det enkleste fra de amerikanske myndigheters synspunkt å overlate ansvaret til denne domstol. Det urimelige lave tilbud kan derfor neppe ses som et resultat av en vurdering av sakens realitet. Det må heller ses som et uttrykk for at man ikke har noe ønske om å løse saken ved forlik, men foretrekker å se den løst ved dom.

Delegasjonen er videre av den oppfatning at et tilbud på 1,5 millioner dollars vil kunne møte motstand i Kongressen, fordi de amerikanske kreditorer etter forslaget bare vil bli tilgodesett med 10 %. En må regne med at de amerikanske kreditorer gjennom sine kongressmenn vil prøve å øve innflytelse under behandlingen av saken i Kongressen, og man kan da risikere at forslaget blir vedtatt på betingelse av at de amerikanske kreditorer får mer enn 10 %. I så fall vil det beløp som tilfaller Norge, bli enda mindre enn 1,1 millioner dollars. Vi kan, mener delegasjonen, endog risikere at Kongressen nekter å godkjenne forliket i sin helhet. I begge disse tilfelle vil Norges stilling være blitt betydelig vanskeligere enn den vil være om vi følger konvensjonens bestemmelser om voldgiftsbehandling.

Det kongressvedtak som skal til for voldgiftsbehandling i Hannevig-saken, er bare en bemyndigelse for Court of Claims til å fungere som voldgiftsdomstol, og et slikt vedtak antas ikke å ville medføre noen debatt i Kongressen, for det er en følge av en konvensjon som den amerikanske stat har inngått, og som Kongressen har ratifisert. Denne bemyndigelse er forutsatt i konvensjonen, og er altså ikke annet enn en oppfyllelse av de forpliktelser De Forente Stater har påtatt seg da de ratifiserte den. Under behandlingen av ratifikasjonsspørsmålet ga Senatet også klart uttrykk for den forutsetning at saken skulle gå til Court of Claims; det fremgår av siste side i de omdelte dokumenter. State Department har alt utarbeidet et foreløpig utkast til kongressvedtak, og delegasjonen har underhånden fått gjenpart av utkastet. Jeg har med avskrifter av dette utkast, om komiteens medlemmer har interesse av å se det. Det fremgår at det er et uhyre enkelt vedtak det her gjelder å få Kongressens standpunkt til, og det er delegasjonens samstemmige oppfatning at behandling av et slikt forslag i Kongressen er å foretrekke fremfor den debatt som et forslag om et forlik på 1,5 millioner dollars vil foranledige – et forslag hvor amerikanske kreditorinteresser blir alvorlig berørt og derfor vil kunne gjøre seg sterkt gjeldende i Kongressen.

For min del skal jeg ikke gi noen vurdering av sakens realitet, og spørsmål i den forbindelse vil advokatene, som er til stede, kunne svare på. Men jeg vil gjerne peke på et par punkter som advokatene har fremhevet under de konferanser vi har hatt.

Hannevig-saken gjelder bl.a. erstatning for 18 rekvirerte skipsbyggingskontrakter ved Hannevigverftene. Verftenes byggeprogram omfattet ved rekvireringen 45 kontrakter, som samtlige også ble rekvirert. 17 av disse kontraktene tilhørte Cunardlinjen, og Cunardlinjen har fått erstatning etter minnelig overenskomst med De Forente Stater. En av kontraktene tilhørte et amerikansk

selskap. Det har fått tilkjent erstatning ved dom av Court of Claims. 9 av kontraktene tilhørte norske skipsredere, den såkalte 9-mannsgruppe. De fikk tilkjent erstatning av De Forente Stater ved dom i Haag i 1922, i den såkalte Kristianiagruppe-sak. Dette blir tilsammen 27 kontrakter av de 45 rekvirerte.

Tilbake står således 18 kontrakter som det ikke er gitt erstatning for, og det er erstatningskravet for disse 18 kontrakter som er fremmet i denne sak, i Hannevig-saken. Advokatene mener at det ikke foreligger akseptable grunner for at disse kontrakter ikke skal erstattes, når alle de andre kontraktene er blitt erstattet. De henviser til at amerikanerne i sitt Answer fremlegger bevis for at kontraktene på rekvireringsdagen hadde en verdi på om lag 11 millioner dollars. Det er et noe lavere beløp enn vi har anslått verdien til, men deri ligger en erkjennelse av at de hadde en reell økonomisk verdi på rekvireringsdagen.

Advokatene peker også på at det under sakens forberedelse ikke er fremkommet noe som etter deres oppfatning skulle innvirke ugunstig på forholdet mellom Norge og De Forente Stater. Den skriftlige saksforberedelse er tilendebragt, og dermed er rammen for prosessen også endelig fastlagt. Etter artikkel II i konvensjonen kan nemlig ikke noe nytt trekkes inn under behandlingen for Court of Claims. Saken foreligger nå fullstendig utredet og ferdig til behandling for Court of Claims i samsvar med konvensjonen, og forhandlingsdelegasjonen tror ikke at en behandling ved domstol av en juridisk tvist kan innvirke på Norges goodwill i De Forente Stater. De viser i denne forbindelse til at andre stater som også har mottatt Marshall-hjelp og annen støtte fra De Forente Stater, har reist sak mot den amerikanske stat ved Court of Claims. Det gjelder bl.a. Danmark og Finland. De sakene der har reist refererer seg til skip som i det ene tilfelle var befraktet og i det annet tilfelle beslaglagt av De Forente Stater under den siste verdenskrig.

Delegasjonen viser også til Senatets konklusjon i 1948, da det behandlet spørsmålet om ratifikasjon av konvensjonen, og til utenriksminister Foster Dulles' uttalelse til ambassadør Morgenstjerne den 25. mai i år. Disse to uttalelser fremgår av det tredje dokument i den samlingen som er omdelt. Senatet sa jo i sin innstilling om ratifikasjon av konvensjonen at det gir Norge sin anerkjennelse for at Norge aksepterer en amerikansk domstol som voldgiftsrett i en sak mellom den norske stat og den amerikanske stat.

Jeg er etter de konferanser jeg har hatt med advokatene og etter å ha tenkt saken nøye igjennom, kommet til at det også for oss her i Norge vil være den enkleste løsning at saken går videre til den avtalte voldgiftsdomstol, slik som konvensjonen fastsetter. Derved får vi en domstolsavgjørelse i saken. Derimot er det vel lite trolig at et forlik på 1,5 millioner dollars vil bringe ro omkring Hannevig-saken i norsk opinion. Jeg kan for så vidt innskrenke meg til å henvise til hva komiteens formann, hr. Finn Moe og hva Hannevig-sakens ordfører her og i Stortinget, hr. Konrad Knudsen, ga uttrykk for i det forrige møte i den ordinære utenrikskomite.

Jeg har spurt advokatene om når saken kan ventes å komme frem til behandling i Court of Claims hvis vi følger denne linje. De mener at den muntlige prosedyre vil kunne finne sted høsten 1957, og dommen kan i så fall neppe ventes

før ved årsskiftet 1957/58. Grunnen til dette er at man venter at Kongressen, som må vedta bemyndigelsen for Court of Claims til å fungere som voldgiftsrett, vil tre fra hverandre alt i midten av juli måned, og det er da sannsynligvis nå blitt for sent å få saken frem i denne sesjon av Kongressen. Den kan ikke komme opp før Kongressen kommer sammen igjen etter nye valg over nyttår.

Regjeringen har, som jeg nevnte, også hatt saken oppe til vurdering på grunnlag av redegjørelsen fra delegasjonen, og er kommet til samme resultat som jeg selv var kommet til, at alt tatt i betraktning vil det være det riktigste at vi ikke godtar det forlikforslag som nå er fremsatt, og at vi lar saken gå til den avtalte voldgift i Court of Claims.

Formannen: Jeg takker utenriksministeren for redegjørelsen.

Hambro: Jeg har bare to spørsmål; Som jeg sa sist, aksepterer jeg det, hvilken avgjørelse Regjeringen kommer til.

Men for å klargjøre det, vil jeg gjerne spørre om en ting som ble nevnt av utenriksministeren. Han mente at hvis man godtok forliket, ville man risikere at de amerikanske fordringshaveres talsmenn ville vekke en viss opposisjon i Kongressen. Vil Kongressen kunne endre materielt en overenskomst som man er kommet til mellom de to regjeringer? Eller vil den måtte vedta eller forkaste det som forelegges? Hvis vi avviser det hele, har dette ingen interesse, men det har allikevel sin lille betydning å få spørsmålet besvart.

Så nevnte utenriksministeren den finske sak. Finland har nettopp tapt den sak. Det stod i New York Herald Tribune forleden dag. Court of Claims har helt avvist det finske krav. Finland får ingen ting. Court of Claims uttalte at den fant at Finland ikke hadde noe legitimt krav i den sak. Jeg vet ikke om det har noen betydning ved at det kan kaste noen streiflys over vår sak, men når man henviser til den sak, er det jo godt å ha spørsmålet på det rene.

Forøvrig er jeg enig med utenriksministeren i at vi bør vel vokte oss for å antyde at Marshall-hjelpen skulle influere på vår holdning til et rent juridisk spørsmål av denne art. Vi er jo ikke kjøpt og betalt, i hvert fall ikke efter norsk oppfatning. Jeg er derfor enig i at man avviser den tankegang. Jeg har ellers intet å tilføye til selve saken i tillegg til det utenriksministeren har anført.

Utenriksminister Lange: Når jeg nevnte eksemplet med Finland, var det ikke fordi jeg tror at utfallet der gir noen indikasjon for utfallet i vår sak. Jeg tror dessuten at den sak jeg hadde i tankene, er en annen sak enn den som nettopp er pådømt av Court of Claims. Jeg nevnte Finland og Danmark bare som eksempler på at land som står i et for så vidt lignende takknemlighetsforhold til De Forente Stater, ikke av den grunn unnlater å fremme sine rettskrav når de mener å ha et rettskrav.

Hvor det gjelder hr. Hambros andre spørsmål, vil jeg be advokat Torstensen om å svare på det.

Advokat Torstensen: Det vil naturligvis være sådan at Kongressen jo aldri vil nekte å følge opp en avtale mellom to regjeringer i henhold til en konvensjon. Men det forslag som foreligger, er positivt betinget av at Kongressen godtar det. Det er ikke bare sådan at Kongressen skal bevilge pengene, hvilket den i alle tilfelle vil gjøre, men forslaget er betinget av at Kongressen godtar det, og det er nettopp av hensyn til kreditorene, som alle sammen under forhandlingene var oppmerksomme på.

Den sak angående Finland som hr. Hambro nevnte, tror jeg er en annen sak enn den som omtales i denne forbindelse, men det spiller formentlig heller ingen rolle.

Wikborg: Så vidt jeg skjønner, skal saken ikke forelegges for Stortinget, så dette er for så vidt Regjeringens anliggende, og vi skal bare uttale vår alminnelige mening om den uten på noen måte å binde Stortinget.

Jeg har alltid sett med noen skepsis på saken, det må jeg innrømme, ikke minst i lys av visse eiendommelige sider ved Hannevigs måte å opptre på i forretninger, noe som slett ikke er karakteristisk for den norske forretningsstand ellers. Jeg mente det ville være svært uheldig om de ting ble rullet opp for åpen scene. Men med det standpunkt Regjeringen har tatt, og som jeg godt forstår at Regjeringen har tatt, har jo vi lite vi skulle ha sagt til dette.

Det er en del spørsmål som det kanskje allikevel kunne være grunn til å få klarlagt, når vi først er så heldige å ha advokatene her: For det første er det, så vidt jeg vet, en del av avtalen at Court of Claims skal avgjøre saken på et strengt juridisk grunnlag og ikke anlegge billighetsbetraktninger. Er det så?

Så vil jeg gjerne vite hva vår påstand skal gå ut på nå, etterat disse forliksforhandlinger har funnet sted. Så vidt jeg forstår, var vår opprinnelige påstand ca. 80 millioner dollars. Så gikk vi ned til 29, og så gikk vi ned til 15 millioner. Jeg vet ikke hva påstanden skal gå ut på. Det kunne kanskje være grunn til å være litt forsiktig med formuleringen av den påstand.

Så er det også det spørsmål om ikke de amerikanske selskapers konkursboer har gjort opp med den amerikanske stat? Jeg mener å ha hørt at Pusey & Jones og Baltimore Dry Dock og hva de heter for noe, er kommet under «receivership» og at disse receiveere har foretatt visse oppgjør med den amerikanske stat.

Det er jo et juridisk spørsmål, men jeg nevner det for å kaste frem den tanke som jeg jo ikke kan ta noe standpunkt til, nemlig om det kunne være grunn til i sluttprosedyren å innskrenke seg til betaling for disse kontraktene hvor altså amerikanerne nå gjør den store innrømmelse at de har hatt en verdi av 11 millioner dollars på rekvireringsdagen, slik at man ikke brakte inn dette vriene forholdet til de amerikanske selskapers konkursboer og den fordeling som der skal finne sted mellom kontrakteierne og konkursboene, og med de muligheter for politiske intriger som kan skapes selv etter en dom kanskje. Jeg bare kaster frem tanken, jeg kan jo ikke si noe mer om det. Men det ville forenkle og klarlegge saken om det bare var disse 18 kontraktene det gjaldt. Da ville de amerikanske kreditorer ikke kunne blande seg opp i det, så vidt jeg skjønner.

Ellers gir jo den amerikanske holdning et bevis på at de amerikanske juristene har en meget god tro på den amerikanske stats sak. Nå, det vil jo i sin tid vise seg. Vi får håpe at det går godt og at det ikke under prosessen og under den etterfølgende behandling i Kongressen kommer frem slike kjedelige faktiske opplysninger som kan tjene til å nedvurdere det norske navn i den amerikanske oppfatning.

Formannen: Jeg tror det er best at det blir svart på de konkrete spørsmål som er kommet med det samme. Jeg vil be om at en av advokatene vil svare på hr. Wikborgs spørsmål.

Advokat Torstensen: Jeg vil gjerne si at den konvensjon som er inngått ikke fastsetter at saken bare skal løses på juridisk grunnlag, men vi har ikke bygget noe krav i denne sak på annet grunnlag enn det rent juridiske. Det gjelder både i kontraktsaken og i saken om erstatning for yard'ene.

Med hensyn til påstanden, så har vi aldri nedlagt påstanden på 80 millioner dollar – det er folk som har regnet ut det, vi har nedlagt påstand på 25 millioner dollar plus renter, derav 16 millioner for kontraktene som altså amerikanerne selv har regnet ut til 11 millioner. Vi tretter ikke om det heller. Hvis jeg kunne oppnå overenskomst med amerikanerne om, at hvis vi har krav på erstatning for kontraktene, så skal vi ta 11 millioner kroner som full erstatning, så ville jeg anbefale den norske regjering å gå inn på det.

Kravet for yard'ene dreier seg om 8 millioner dollar. En del av det kravet bygger på den Award som er gitt av vedkommende myndighet i Shipping Board, altså i 1920, og som vi mener fremdeles holder. Men det er naturligvis så, at hvis Regjeringen ønsker å forandre påstanden, så kan den vel gjøre det. Ellers er påstanden nedlagt, og vi har ikke adgang til å forandre noe i de dokumenter som er fremlagt.

Med hensyn til det oppgjøret hr. Wikborg henviser til, vil jeg nevne for det første at Baltimore Dry Dock & Shipbuilding Company har ikke noe med dette å gjøre overhodet, og Hannevig har aldri eid aksjer i det selskapet, så vidt jeg vet. I hvert fall forekommer selskapet ikke i denne sak i annen forbindelse enn at det i sin tid kjøpte en av yard'ene – Pusey & Jones var Hannevigs selskap, og det selskapet gikk ikke konkurs, men var under receivership – en slags akkord. Receiverne har gjort et forlik med den amerikanske regjering, og det er en av de formelle grunner som amerikanerne anførte mot den norske regjeringens krav, men som vi da mener at den norske stat ikke er bundet av, fordi Hannevig som var eeneier av hele selskapet, ikke har deltatt, og fordi selve den ting at der er gjort et forlik i dette tilfelle ikke vil binde en regjering når en av dets borgere er blitt mishandlet og ikke har fått den erstatning som han skulle ha. Men det er altså et av de spørsmål som foreligger. Jeg vil ikke anbefale at vi skjærer vekk denne «yard-claim'en» som vi kaller det, men det er da en av de ting som Regjeringen naturligvis kan ta opp.

Det var visst et spørsmål til fra hr. Wikborg, – ja, det var i forbindelse med spørsmålet om påstanden. Vi har aldri senket påstanden, aldri nedsatt kravet. Og når

vi har tatt opp til drøftelse spørsmålet om vi kunne få et forlik på et lavere beløp, var det fordi forhandlerne anså det for å være riktig etter den fullmakt de hadde fått, bl.a. fra denne komite, å forsøke under enhver omstendighet å komme til et forlik, selv om vi fikk et så vidt beskjedent beløp – slik som vi ser på det altså – som 15 millioner dollar. Det betegner ikke noe av en oppgivelse av noen del av kravet, og jeg tror ikke det vil få noen betydning i Court of Claims, fordi vi jo har den avtale at intet kan anføres av det som er nevnt under disse forhandlinger, hvilket naturligvis er riktig.

Jeg vet ikke om det er flere spørsmål i denne forbindelse.

Formannen: Jeg vil bare få si, før jeg gir ordet til neste taler, med hensyn til forholdet til Stortinget, at naturligvis, hvis 4 medlemmer av denne komite forlanger saken innbrakt for Stortinget, så må den inn for Stortinget. Jeg kan ikke tale på Regjeringens vegne, men jeg skulle anta at hvis bare ett partis representanter i denne komite forlanger saken inn for Stortinget, så vil det bli imøtekommet. Det er vel nettopp derfor Regjeringen har kommet til den utvidede utenrikskomite, fordi den er Stortingets organ i så henseende.

Hambro: Det var nettopp det siste formannen nevnte, som jeg ville komme inn på. I forrige møte vi hadde, nevnte utenriksministeren at saken i hvert fall måtte inn for Stortinget i en eller annen form. Jeg har intet ønske i så henseende, da jeg ikke nærer noen dyp frykt for uro, som formannen og ordføreren mener å ha konstatert. Men hvis det eksisterer en sådan uro, tror jeg det ville være klokt at Stortinget fikk en kort meddelelse om hvilket standpunkt Regjeringen er kommet til uten at det har møtt noen motsigelse fra denne komite. Jeg anser det for å være langt heldigere enn at noen gruppe her skulle forlange saken inn for Stortinget.

Så vil jeg gjerne bemerke at skjønnet, når man avviser tilbudet, ikke har noen betydning. Det advokat Torstensen så velvillig svarte på, var ikke det jeg hadde spurt om. Jeg er helt klar over at hele overenskomsten måtte inn for Kongressen. Det jeg spurte om, det var om Kongressen hadde adgang til å forandre de enkelte punkter i en overenskomst man måtte være kommet til, og si at vi setter som en forutsetning at de amerikanske kreditorer får mer eller at de norske får mindre. For da ville det overhodet ikke være noget som helst vunnet ved å godta et slikt tilbud. Det ligger kanskje utenfor vårt mandat når jeg sier at det ikke kan være noen grunn for de norske advokater til å forandre den påstand – for å bruke det uttrykk – som har vært nedlagt, og som omfatter begge fordringer. Skulle man oppgi en av dem nu, er jeg bange for at det ville tolkes som en svekkelse av hele den norske stilling.

Wikborg: Det er jo hyggelig å høre at påstanden var 25 millioner dollar. Jeg har mitt tall, 80 millioner dollar, fra delegasjonens rapport til agentene av 24. april i år, hvor det heter:

«Vi fremhevet innledningsvis at forslaget ikke på noen måte kunne karakteriseres som «urealistisk», at forslaget innebar oppgjør på basis av ca. \$ 29 000 000 for et krav på ca. \$ 80 000.»

Det er derfra jeg har det beløpet. Det må da være rentene som har gjort at det er kommet opp i det formidable beløp.

Ellers vil jeg bare om selve den juridiske side av saken si, at selvfølgelig kan man vel til enhver tid redusere sin påstand om man så måtte ønske. Hvorvidt det er klokt eller ikke klokt, skal jeg ikke kunne ta noe standpunkt til. Jeg bare skjønner at det er visse komplikasjoner der fordi det er et amerikansk rettssubjekt, nemlig et amerikansk selskap som har foretatt et visst oppgjør med den amerikanske stat, og det er ikke bare en formell betraktning, men også en nokså reell betraktning. Det ville det i all fall være her i landet.

Med hensyn til det siste spørsmålet, å bringe saken inn for Stortinget, slutter jeg meg helt til det hr. Hambro sa, at det kan selvsagt ikke bli spørsmål om, etter den holdning Regjeringen nå tar, å bringe det inn for Stortinget, men at det ville være naturlig om der kom en kort redegjørelse til Stortinget.

Utenriksminister Lange: I tilslutning til hr. Hambro og hr. Wikborg vil jeg si, at da jeg uttalte meg om å få saken inn for Stortinget, var det bare for det tilfelle at Regjeringen skulle komme til at vi burde godta dette forliket. Da ville saken måtte inn for Stortinget. Etter at vi er kommet til det resultat at saken bør gå sin gang slik som det er fastsatt i konvensjonen, skulle jeg også tro at, forutsatt det ikke er noe krav her om å få det inn for Stortinget, vil det være tilstrekkelig at det gis en kort meddelelse til Stortinget om det standpunkt vi her er kommet til.

Hambro: Jeg har et spørsmål til advokatene. I det utkast til resolusjon som vi har fått omdelt, og som altså er utarbeidet av det amerikanske State Department, står det at dersom saken kan være gjenstand for tvil, skal den henvises til Court of Claims

«for adjudication of said claim, or any unsettled partions thereof, by det said Court of Claims, and for appeal to and review by the Supreme Court of the United States of America.»

Jeg vil gjerne vite om man fra norsk side har tenkt å appellere til The Supreme Court, og om det er åpent for en hvilken som helst fraksjon i Kongressen, hvis de er misfornøyet, å si: Vi forlanger saken innbrakt for den amerikanske høyesterett, – eller skal vi gå ut fra at det er ønskelig for oss at det har sitt forblivende med den dom som måtte bli avsagt av Court of Claims?

Advokat Torstensen: Jeg vil gjerne si at for det første er det ikke sådan å forstå at hvilken som helst eller begge parter etter konvensjonen kan få saken inn for the Supreme Court of the United States. Det bestemmer nemlig Høyesterett selv. Men det står i konvensjonen at de kan sende «petition» om det, de kan søke om det. Det er åpen for oss, hvis vi skulle få dom imot oss – hva Vårherre forbyde – om vi skal be om å få saken inn for the Supreme Court. Hvorvidt Amerika vil gjøre det, er jo umulig for oss å vite, men jeg tror ikke at Kongressen kan gripe inn der. Det blir nok en regjeringssak, også fordi det er en forholdsvis kort frist. Det er 3 måneders frist, og saken vil ikke komme til Kongressen i Amerika før bevilgningsspørsmålet

kommer opp, hvis vi skulle få noe tilkjent i saken.

Hvis jeg får lov, vil jeg også få nevne at jeg vet ikke riktig – det er en intern sak i Amerika dette – om Kongressen kan endre vilkår som State Department har inngått på. Det tør ikke jeg ha noen mening om. Men en ting er vel sikkert, nemlig: at Kongressen kan nekte å godta overenskomsten når denne er betinget av at Kongressen godkjenner den.

Formannen: Hvis ikke flere forlanger jording, kan vi vel bare konstatere at der i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite ikke er fremkommet noe mot det standpunkt Regjeringen har tatt. – Dermed skulle vi være ferdige med Hannevig-saken, og jeg takker forhandlingsdelegasjonen for fremmøtet.

(Forhandlingsdelegasjonen forlot deretter møtet).

Formannen: Det er da en annen sak – om fredningsbestemmelsene på Grønland, som vi har vært borte i her tidligere, som utenriksministeren vil redegjøre for.

Utenriksminister Lange: Under den avtalen som ble inngått ved noteveksling den 9. juli 1947, da Grønlandsavtalen av 1924 ble forlenget, ble det avtalt at de danske myndigheter kan fastsette fredningsbestemmelser for Nord-Øst-Grønland etter at rådslagninger har funnet sted mellom norske og danske sakkyndige. Den 10. februar i år redegjorde jeg her i den utvidede utenrikskomite for et forslag til nye fredningsbestemmelser, som var lagt frem fra dansk side med anmodning om slik rådslagning, og for det mandat som den norske forhandlingsdelegasjon skulle få under en slik rådslagning. Disse rådslagninger har nå funnet sted. Den norske delegasjon besto av byråsjef Gustav Heiberg fra Utenriksdepartementet som formann, underdirektør Anders Orvin og kontorsjef Jon Giæver, begge fra Polarinstituttet, forsøksleder Aage Wildhagen og førstesekretær H. Chr. Boehlke, som delegasjonens sekretær, og forhandlingene ble ført i dagene 23. – 25. april 1956 og har ført frem til et resultat som forhandlingsdelegasjonene er enige om å anbefale for sine respektive regjeringer. Den norske delegasjon har under disse forhandlinger konsentrert seg om å sikre det som var opplagte og umiddelbart praktiske interesser dels for de nordmenn som driver fangstvirksomhet der borte, og dels for personalet ved Myggbukta radiostasjon, og på begge de to punkter som er av vesentlig betydning for deres virksomhet, er etter delegasjonens mening – og den vurdering slutter Regjeringen seg til – resultatet en bedring av situasjonen.

De to punktene det gjelder, er jakten på moskusdyr og fisket etter sjørøye.

Hvor det gjelder jakten på moskusdyr, var situasjonen tidligere den at hver enkelt fangstmann ikke kunne nedlegge mer enn 6 dyr, var det visst. Men blant de 6 dyr kunne det også vær noen moskuskuer, og det var anledning til å jakte moskusdyrene også om de gikk i flokk. Det som er blitt resultatet av forhandlingene er, at det er blitt forbud mot å jakte dyr som går i flokk, og at man bare har

anledning til å drive jakt på moskusokser som går alene og som det er stort overskudd av på Grønland. Til gjengjeld er antallet satt opp til 10, slik at norske fangstmenn nå har fått anledning til å felle 10 dyr mot tidligere 6 dyr, og det mener fangstmennene selv er en avgjort fordel. Det har vært drøftet med dem etter at forhandlingsdelegasjonen kom hjem og de mente at det var en avgjort fordel.

Hvor det gjelder selve besetningen på Myggbukta, er den meteorologiske betjening kommet inn under den regel som fastsetter 1 dyr for hver som maksimum, men fordi det ved Myggbukta alltid også er en fangstmann, vil nå de tre som er der, sammenlagt kunne nedlegge 12 dyr, mens det tidligere var en fangstmann som kunne nedlegge 6 og de to som kunne nedlegge 1 dyr hver, altså 8 dyr tilsammen, så også der er situasjonen, hvor det gjelder jakt på moskusdyr, blitt betydelig bedre enn den tidligere var, fra norsk synspunkt sett.

Et annet hovedpunkt hvor det gjelder utbyttet av virksomheten derborte, er sjørøye-fangsten som foregår i elvene, og som foregår på den nokså primitive måte at elvene blir sperret og all fisk som går opp i et bestemt tidsrom blir fanget. Der er det lyktes å oppnå at det tidsrom hvori denne fangsten av sjørøye kan foregå, er utvidet fra 14 dager til 3 uker. Til gjengjeld er det innført absolutt forbud mot en rekke andre måter å ta denne sjørøyen på, ved hjelp av dynamitt og andre slike former, som aldri har vært brukt av norske, men nok har vært brukt av en del av de danske der borte, særlig da grubearbeidere som nå er der – så det berører ikke norske interesser overhodet, at det vil bli nedlagt absolutt forbud mot de fangstformer.

Det tredje punkt som var med, og som man hadde hatt betenkeligheter ved da vi sist hadde saken fremme her i komiteen, et punkt som var fremsatt fra dansk side, var fastsettelse av minstekaliber ved jakt. Der var det fastsatt et minstekaliber på 7 mm. i det danske forslaget, mens Krag-Jørgensen er på 6,5 mm. Der viste det seg at det med 7 mm. var tatt nokså på slump uten at man hadde visst hva Krag-Jørgensenkalibret var. Dette var ikke rettet mot det norske krag-Jørgensenkaliber, og ble derfor omgjort til 6,5 mm – men det var rettet mot den praksis som også ble drevet av en del danske der borte, å gå på jakt etter store dyr med salonggevær, og det er det altså nå satt en stopper for.

Når det gjelder fangst av sjørøye, ble det gjort oppmerksom på at den tidligere ikke har vært fredet, så for så vidt er det en begrensning at den skal kunne foregå i 3 uker mot tidligere hele året. Mens det danske forslaget var 14 dager, er det altså oppnådd en utvidelse til 3 uker som våre fangstfolk mener er fullt tilstrekkelig til å dekke deres behov. Det vanlige er at fisket foregår i 14 dager, men det er altså ikke noe i veien for at det kan strekkes ut til 3 uker.

Så har det også vært en del diskusjon om nødvendigheten av en klarere definisjon av fartøyers rett til å drive fangst. Der er det enighet om at det i stedet for «fartøyer» i sin alminnelighet, skal stå «fangst- og ekspedisjonsfartøyer», og det er der enighet om at det også skal omfatte de avløsningsfartøyer som kommer i løpet av fangsttiden for å avløse mannskapene og ta hjem utbyttet fra de norske ekspedisjoner.

Fra dansk side hadde man ellers meget vidtgående ønsker om fredning av

fuglevilt, og det har vi funnet at det stort sett ikke var noen grunn for oss til å motsette oss. Vi kan ikke innse at det i og for seg skulle være nødvendig å holde oppe vidtgående fredningsbestemmelser, men på den andre siden vedrører ikke det den norske fangstvirksomhet i det hele tatt, og derfor har vi ikke funnet grunn til å motsette oss at det meste av fugleviltet blir totalfredet og at fredningstider blir fastsatt for det som ikke er totalfredet. Likedan er det en viss innstramning hvor det gjelder harejakt. Der skal det være forbudt å skyte ned mer enn halvparten av en flokk harer. Der ble det gjort oppmerksom på fra norsk side at det kan være svært vanskelig å avgjøre om en flokk som man treffer etterpå, er den samme som den man har skutt halvparten av tidligere. Men der sa også våre sakkyndige at det spiller ingen praktisk rolle overhodet for norsk fangstvirksomhet der borte, så derfor har vi ikke heller villet motsette oss det. Jeg tror man kan si som en alminnelig karakteristikk at på de områder som er av økonomisk betydning for norsk virksomhet, har vi oppnådd et helt tilfredsstillende resultat, og at den utvidelse av fredningsbestemmelsene som her er kommet, ikke vil innvirke skadelig på noen måte for norske interesser.

Formannen: Jeg takker utenriksministeren for redegjørelsen, Er det noen som forlanger ordet? Hvis ikke, er det da komiteens oppfatning at Regjeringen kan gå med på å akseptere disse fredningsbestemmelser som forhandlerne er nådd frem til?

Vel, dermed skulle vi da være ferdig også med denne sak.

Sundt: Er det formannens mening at vi – med det ringe kjennskap vi ellers har til spørsmålet – så å si skal godta det? Vi kan vel bare si at vi ikke har noe imot det resultat som man er kommet til. Men vi kan ikke si at vi samtykker med noen bindende virkning. Jeg betrakter dette som en orientering.

Selvik: Vi kan si at vi tar det til etterretning.

Utenriksminister Lange: Det er fullt tilfredsstillende for meg at komiteen tar redegjørelsen til etterretning.

Formannen: Jeg mener at det i all fall ikke er fremkommet noen uttalelse om at Regjeringen bør motsette seg det man her er kommet frem til.

Vel, da er der ikke mer på dagsordenen for komiteens møte, hvis ikke noen av medlemmene har noen sak å forebringe.

Møtet hevet kl. 11.